

onderschil van de selve merkelyker te ontdecken. Boorts soo en sullen wij alhier de Beschaffen/ Bedaente/ Plaetse/ Eijt/ Naem/ oft Cracht niet soo bescheydelijck van den anderen asjunderen/ als wij te vooren in desen Cruydtboeck gedaen hebben: eensdeels om niet lang te vallen/ ende eensdeels om dat wij soo veel bescheydts van dese cruyden niet en hadden als van de voorgaende. Al dit/ als vermanenswoordich/ voorts seydt hebbende/ sullen eerselijck van den Lentiscus van Peru beginnen/ om dat wij in't laeste Capittel van desen onsen Cruydtboeck van den Gemeynen Lentiscus/ dat is Mastickboom/ spraken.

Mastickboom van Peru. 1.

Den Mastick van Peru comt van eenen boom die sij Molle noemen: ende daer nae heeten hem sommige Molle Clusi, oft Mollis ende Lentiscus Peruvianus: anders Lentiscus Peruana: in Italiaensche *Lentisco del peru*, dat is/ Lentiscus van Peru. Fabius Columna soude dat boort het Tragium ghehouden hebben/ waer het sake dattet in Candien wies.

Het is eenen boom grooter dan den gemeenen Lentiscus oft Mastickboom: anders hij heeft dierghelijcke Bladeren ende vruchten/ de welke oock dierghelijc hangen: en sijn oock groen van herwen/ daer nae rosf/ als die van den Italiaenschen Lentiscus. Met de bladeren/ nae dat sij gepluct sijn/ drijft een melckachtich saep/ sijn: achtich/ ende welreuckende sap: jae de bladers gestooten oft ghescheyden sijnde/ geden den reuck banden Venchel oft Sassafras: maer van smaech sijn hem sij wat samentreckende te wesen. Eelcke Druyck is bjeans soo groot als een Pepercoen/ olieachtich/ met een rootachtich belcken bedect. De bloemen/ seggen sommige/ sijn cleyn/ ende

Lentiscus van Peru, oft Molle, noch ionck zijnde, met ghekerelde bladeren.

白露国乳香

die banden Wijngeert gheleijck. De schoofse is rouw ende dich: maer de tonge sijn wit. In Donckergroen/ met veel aschbeertichge plaechens. Wof heeft Clusius desen boom bescheyden. Van Peru is eene berijzef hem aldus: Den boom is dierghelijc in soe groot als een Pler/ met de schoofse als die van Clusius oft ghescheyden bladeren als die bande Eliche: en is sijn aengmaen/ sijn dat hij soo wel reect.

Hij waest van selve in Peru. Sijn eijnde sijn dat hij drijft den West Indien nae. In de West Indien drijft den berggen/ dan hij aert seer wel. In Europa: want te Goomen sijnder boommen/ die in seer luttel taeren soo hoorch als

eenen camelijcken Perboom geworzen sijn. In Perboom laet hij oock van saet voortgeronnen/ dan vergong in coyte taeren: en sijn bladeren waeren contom heel geschaert/ daer te sjoomen geen hertelen en hebben: dan men beuint dat de hertelen vergaen als hij ouder wort/ gelijc men sien mach in de volgende schilderde/ die Clusius nae den sacht van eenen ouden boom heeft doen maechen.

Volvallen Molle, met ongekertelde bladeren.

Desen boom is waer ende droog in't beginsel banden tweeden graed/ ende heeft een stoppende cracht/ mitsgaders enige slijberachtichheid: ende is boorts den Mastickboom van crachten gelijck: want sommige doen ons gheloooben dat de Gomme van desen boom/ die wit is als Hanna/ een sooyte van Mastick is/ veel beter dan die van het Plant Chios. Een drijme van dese Gomme met water daer Gofsinen in ghesoden sijn/ gheschonden/ laegt alle onsybere bochticheden witten buyck/ ende drijft water af van de lebesuchtichge/ sonder het ingewant te quetsen oft slap te maechen: sels het bersterc die/ ende geeftse cracht. Den roock van dit water gheueft de speenen die niet verwoogen oft ontfleken en sijn. Dit selve water is oock goet om de wonden ende zeeren te wipseren/ toe te sluyten ende heelen/ als men die daer mede wascht. Van selve doet het sap der bladeren noch veel beter. Met het saep oft de vrucht maect men eenen goeden dyanch/ als Wijn/ Chica oft Sora genaemt/ bequaem om de wonden te doen scheyden/ de swellingen ende crampelen des buyck te doen vergaen/ ende de dicke geswollen beenen te doen slucken. Water daer de bladeren/ schoofsen/ wortelen ende saden in gesoden sijn/ ont doet en bersterc en bersterc de lebe/ mitsgaders eenighe samentreckende cracht/ en gheueft oock tswillen van de beenen/ als men die daer mede sooft. Wande tarcen worden seer nutte tantstokers gemaect. Met de

81-0962

Met de selve bittichsten/ te weten nae datse veel oft luttel gesoden worden/ maect men niet alleen Wijn/ als geseit is/ maer oock eenen anderen dyanch/ oft Azijn/ oft Honich. Het water daer de bladeren in gesoden hebben/ can de pisen genesen/ die van roude comen. En men seydt dat heur Gomme/ in Melch gebroken oft ont daen/ de schmeringe van de oogen wech neemt. Int royt/ de heydenen van Peru houden dit boort eenen heyligen boom. Desen boom is den genen daer Perus de Osma van schijft/ seggende: Poeder van sijn schoofse/ in de wonden gestropt/ sijnbert die/ ende doctet daer nae bleesich in groepen en heeltse volcomentelijck. De tanden met selbe poeder gewreven/ worden hant: want doot het selve wort het wul oft swevende tantbleesich weer sijn en ghesont. Het afstotfel der bladeren/ als men daer eenen doech in steect/ en dan warm op de wonden leydt/ insonderheyt als daer van't boorsvde poeder der schoofsen in ghestropt is/ geneest die. Het welreuckende sap dat daer wt vloeyt/ is goet bij de beoorkingen gebaen/ tot veel ghebeken van't hooft: ende de selve bochtichheit is bequaem om salben ende plaesteren te maechen.

Moringa. 2.

DE Moringa mach seer wel nae den Lentiscus bescheyden worden: want sij heeft daer eenighe gelijckes mede: Sij en heeft niet veel tacken/ en en maect geen groote oft breete schaduw: en is gantsch enoepachtich oft weer ochtich ende buechtich/ soo wel in heur strupck als tacken. De bladeren sijn als Lentiscusbladeren/ doncker groen/ hoorch ende lebende van herwen/ maer van smaech gelijcken sij het saeploof. De vrucht is achtchoelich/ wel anderhalbe palm lanc/ dich als eenen Gabis/ van herwen wien aschgrauwen groenachtich/ van bupen heel gespleet/ maer van binnen wit/ vol met seer verduult met groene blinkende saden als Cicers/ asgelandert met berseherben laepkens/ groen ende seer teer/ scherper van smaech dan de bladeren.

Men vint dit gewas in Oost Indien/ alom/ maer meest in Malabar. En daer wortet Moringa ghesheeten in Turckien Morian: in Gazarat Turiaar: in Persien Tame.

Dit gewas is goet tegen alle't vergift en de besmetheyt des lichts/ als den Lapis Bezaar. De vrucht wort nu heel Indien doot vercocht/ als hier te lande de Woonen: en men siebse met bleesich/ oft men eetsse ooc wel met ander spijzen. Waer de wortel is boken allen nut: en heeft de drucht ende cracht van den Cenhoren/ ende Lapis Bezoar: en men houdse sekerlijck voor een seer goede Theriakel/ tegen allerley vergift/ en teghen de beten van alle quade dieren/ soo wel gedroncken als van bupen op den steek oft beet ghelept. Sij is seer goet de ghene die veel haecken/ ende eenen quaden looy hebben/ welke seckte het Boort genaemt wort. Men mengse bij ander dingen die de swatte oft sware melancholische bochticheden lossen: en sij is seer bekent van de melancholische oft lazere menschen/ som van de welke doot het ang gebuyck van dese wortel volcomentelijck genesen sijn geweest.

Moranque gaitse, albus in de eplanden van Maldiva ghesheeten/ soo Peard betwicht/ is eenen grooten boom/ met seer vette wtgesprede tacken/ rone maer seer cleyn bladeren/ met vruchten als lange boonhaeuwen. Dese bladeren ende vruchten doen sij bij hun pottagen: want sij geben die eenen seer goeden smaech. Oft dit de Moringa is/ oft een medesooyte daer van/ is onseker.

Drakeboom, ende sijn Gomme, Drakebloet genaemt. 3.

DE Dierende herstgebende boommen moet den boom Draco ghesheet worden/ den welcken daer beneffens noch enige gelijckens heeft met den Pijnboom/ als men hem van verre siet: insonderheyt aengende sijn effene en gelijckelijck ghescheyde algt groene tacken. Hij heeft een groe dicke hooge strupck/ boken verdepit in acht/ oft negen Tacken/ ontrent bij boeten hoorch/ allegader eben lanc/ en bloot: die heur selven wederom bespreyden/ elck in drij oft vier sijn tacke/ meer dan anderhalbe doot hoorch/ eenen arm dich/ oock cael ende bladerloos: dan op heur esop hebben sij een vergaderinge van lange Bladeren/ alreugheken spijter woerdende/ anderhalben doot lanc/ soo bjeedt als den middelsten binger/ een verheven zenu-

wie in de midde hebbende als de Lischbladeren/ dunnach- tich en een de canten wat rofsachtich van herwen. De schoofse is onessen ende rouw/ veel rimpelen en cloben heb- bende: wt de welke in de Wondsdagen een roode bocht- rieht traent/ die gantsch dich geworzen oft gesolt sijn: de Wakenbloet genaemt wort. Het hout van den strupck is seer hardt/ en en laet sich niet haest sijn den oft rappen: maer de tacken/ als borsappiger en sacher wessende/ laten heur beter honden ende sijn den. De vruchten sijn soo groot als Cicereken/ gelachrich van herwen/ wat swach- tich van smaech/ en wassen aen't esop van de tacken als de Wadelen/ maer sijn dierghelijc gebogt. De lange strup- ten van de bladeren/ sijn mallesig/ maer bitterachtich.

Drakenboom.

麒麟血

Desen boom waest in het Plant de Porto santo ghe- naemt/ welck een van de Canarien is.

Clusius noemt desen boom Draco arbor in Latijn/ dat is Drakeboom: in Italien heeten hem oock Dra- gone albero: maer den traen oft bochtichheit die daer wt vloeyt/ heet Sanguis Draconis, in Italien Sanguis de Drago, al oft men Drakebloet seyde: ende men hout dat boort het oerrecht Cinabron Dioscoridis (anders Cinnabron herba, oft Cinnabaris:) oft missechten Gadenis arbor Posidonii, als Clusius seydt.

Desen boom is samentreckende van aert/ sonderluz- gen in sijnen traen oft Drakebloet. Sijn vrucht is seer goet om den boort te verlaen/ sijn daer eenighe coytse/ tzy geen. Van sijnentraen oft Drakebloet is nut om alle brouwelijckie bloeden te stoppen/ ende het root melzoen/ en oock het vloeytpouwe. Ende alleley blootganek en ander bloeden oft wul/ doopen: Ende heeft alle de crachten banden bloetsteen. Hermatice genaemt. Is oock goet ghebaen bij de dingen diemen tegen de ghebeken der oog- gen bereydt: Met wasch ghemengt/ geneest de verbyant- heyt des huyts/ en alle wusten en blemen. Men can desen traen wel verwalchen oft contersepen: dan den oerhe- ten is goet te kinnen/ boort dien dat hij heel root ende se- rich oft ontfleken van de sen is: en wat dootseymende/ twelck den verwalchen sijn heeft. Dan in de Apo- tecten dintmen noch ander sooyten van Sanguis Dra- conis/ te weten een ghespibert ende ghespocht sap van het crupde